

4. KNIHY A TISK

Tabulka 1 Vymezení oblasti knih a tisku podle klasifikace NACE

NACE	EKONOMICKÁ ČINNOST
58.11	Vydávání knih
58.13	Vydávání novin
58.14	Vydávání časopisů a ostatních periodických publikací
63.91	Činnosti zpravodajských tiskových kanceláří a agentur
74.30	Překladatelské a tlumočnické činnosti
47.61	Maloobchod s knihami
47.62	Maloobchod s novinami, časopisy a papírnickým zbožím

Vydávání a distribuce tiskovin je jednou z nejstarších ekonomických činností v audiovizuálním a mediálním sektoru. Na území dnešní České republiky aktivně působí soukromí vydavatelé již několik staletí, pokud pomíneme redukci a státní monopolizaci vydavatelství v období komunistického režimu. Po roce 1989 došlo opět k velkému nárůstu soukromých subjektů působících jak v oblasti periodického tisku, tak v oblasti knih. Zejména v oblasti knižního vydavatelství jsou v současnosti vydavatelské subjekty v ČR mimořádně aktivní a v počtu vydaných knih na obyvatele obsazují přední příčky ve světovém žebříčku IPA (Debnár, 2015). Na tisíc obyvatel pak připadlo podle údajů z šetření NIPOS v roce 2018 přibližně 1,6 nově vydaného titulu, čímž se v mezinárodním srovnání Česká republika řadí mezi země s nejvyšším počtem vydaných knižních titulů v přepočtu na obyvatele.

V rámci výchozí definice jsou činnosti vydávání a maloobchodního prodeje novin a časopisů vnímány jako jedna samostatná oblast a zahrnují také maloobchod s papírenským zbožím, který bohužel nejde na čtyřmístné úrovni klasifikace NACE z příslušné kategorie vyčlenit. Do oblasti knih a tisku spadají také činnosti zpravodajských a tiskových agentur, překladatelů a tlumočnicků. Po nastínění všeobecné charakteristiky této oblasti budou periodickému tisku (noviny a časopisy) a neperiodickým publikacím (knihy) věnované samostatné podkapitoly.

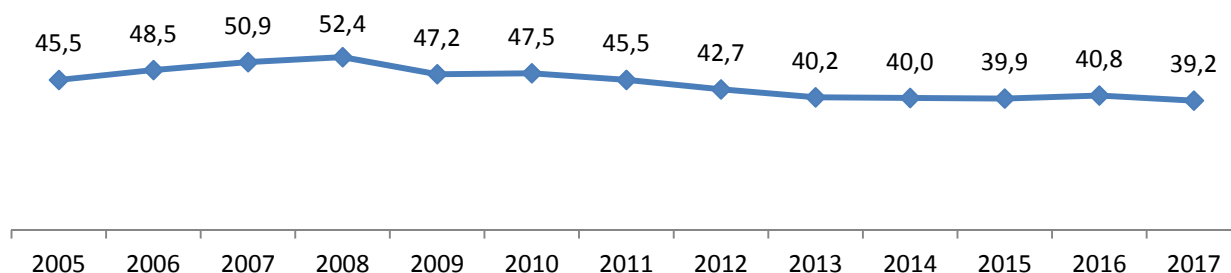
Trh knižních vydavatelů a vydavatelů periodik v České republice se liší zejména podílem monopolizace trhu. Zatímco nejčtenější periodika spadají pod několik velkých vydavatelských domů, v oblasti knižního vydavatelství je trh rozdělen mezi více velkých a středně velkých vydavatelství (SČKN, 2018). Každoroční objem trhu knih a periodických publikací se dá velmi dobře analyzovat na základě počtu vydaných titulů vzhledem k zákonné povinnosti vydavatelů zasílat aktuální výtisky Národní knihovně České republiky a jiným institucím. Specifika vydávaných titulů budou rozebrána v samostatných podkapitolách. Údaje o vydaných periodických a neperiodických titulech sbírá od Národní knihovny České republiky každoročně prostřednictvím ročních výkazů NIPOS.

Přehled o příjmech subjektů v oblasti knih a tisku podle výchozí definice ukazuje Graf 7. Prezentovaná časová řada zachycuje kontinuální propad příjmů z činností v oblasti knih a tisku mezi lety 2008 a 2015. Jako vysvětlení tohoto trendu se nabízí omezení výdajů spotřebitelů za knihy a periodické publikace v důsledku ekonomické krize a změna spotřebitelských návyků spojených s rozvojem online

zpravodajství. V posledních sledovaných letech se však pokles příjmů, v souladu s oživením ekonomiky, zpomalil a mezi lety 2013 a 2017 se pohybuje mezi 39 – 40 mld. Kč. Celkové příjmy ekonomických subjektů s převažující činností v oblasti knih a tisku dosáhly v roce 2017 velikosti 39,2 mld. Kč.

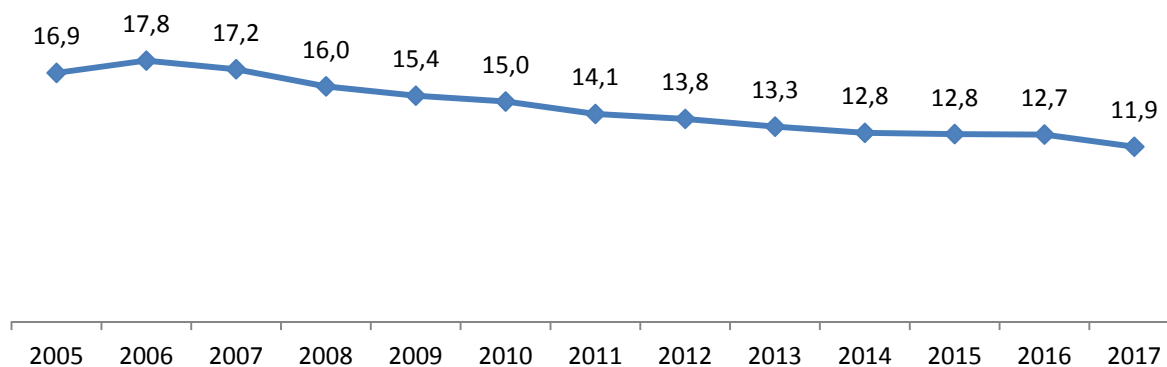
Graf 7 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti knih a tisku (v mld. Kč)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Výše zaměstnanosti v oblasti knih a tisku v podstatě kopíruje vývoj příjmů podniků v této oblasti. Mezi lety 2006 a 2017 poklesla zaměstnanost podle Podnikové strukturální statistiky přibližně o 6 tis. zaměstnanců a v roce 2017 dosahovala výše 11,9 tis. zaměstnanců. V porovnání s předchozími lety, kdy zaměstnanost spíše stagnovala, došlo v roce 2017 k výraznějšímu poklesu. Údaje zachycující zaměstnanost pro oblast knih a oblast tisku samostatně budou uvedeny v příslušných podkapitolách.

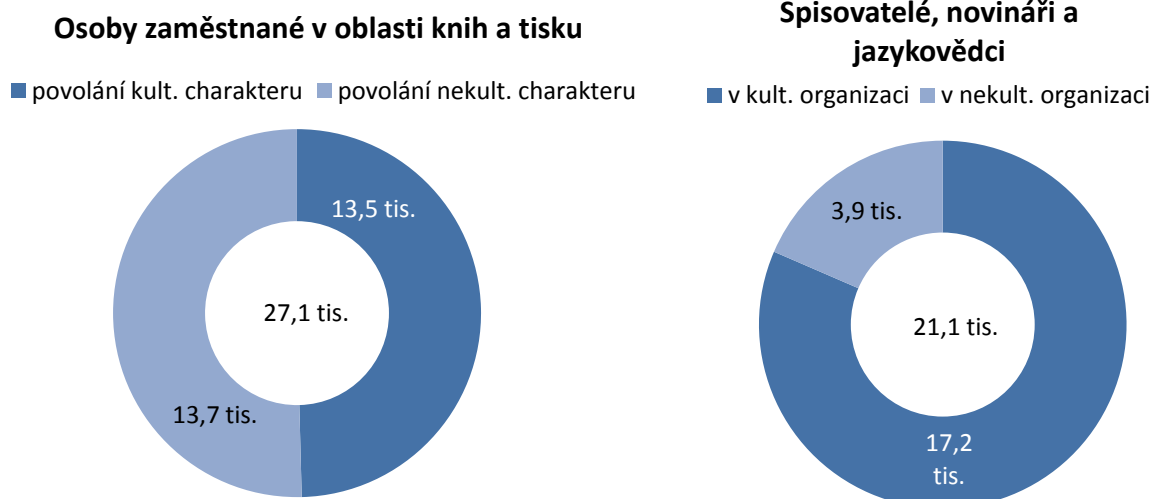
Graf 8 Počet zaměstnanců v oblasti knih a tisku (v tis. osob, přepočteno na počet plných úvazků)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Údaje o počtu zaměstnanců z Podnikové strukturální statistiky může v oblasti knih a tisku doplnit také odhad celkové zaměstnanosti z Výběrového šetření pracovních sil. Pokud zohledníme všechny zaměstnané osoby (zaměstnanec, podnikatele či pracovníky na dohody) bude se zaměstnanost v oblasti knih a tisku pohybovat okolo 27,1 tis. osob. Tento údaj lze dále dělit podle typu zaměstnání. Z Grafu 9 je zřejmé, že v oblasti knih a tisku se věnoval zaměstnáním „kulturního“ charakteru přibližně stejný počet osob (13,5 tis.) jako „nekulturním“ zaměstnáním (13,7 tis.). Pokud se zaměříme pouze na spisovatele, novináře a jazykovědce (tedy osoby spadající svým zaměstnáním do kategorie CZ-ISCO 264) zjistíme, že většina z nich pracovala v organizacích „kulturního“ charakteru (17,2 tis.) a to i mimo oblast knih a tisku. V organizacích „nekulturního“ charakteru pak pracovalo 3,9 tis. spisovatelů, novinářů a jazykovědců.

Graf 9 Odhad počtu zaměstnaných osob (v tis.) v roce 2018

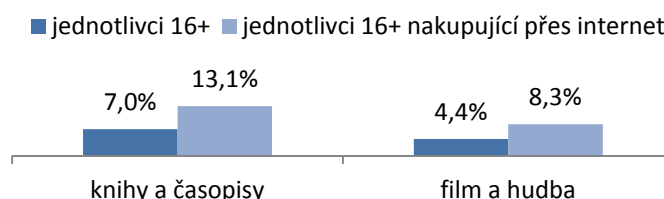

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ

Posledním doplňujícím údajem, který lze zmínit v rámci statistiky zaměstnanosti v oblasti knih a tisku, je údaj o průměrné mzdě (platu), pocházející z Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV). Tento údaj však zahrnuje pouze zaměstnance ve mzdové a platové sféře, nikoliv podnikatele a pracovníky na dohodu. Do takto vymezené kategorie spisovatelů, novinářů a jazykovědců spadalo v roce 2018 podle ISPV 6,5 tis. zaměstnanců a jejich průměrná hrubá mzda (plat) dosahovala výše 35,6 tis. Kč. Do počtů jsou zahrnuti pouze zaměstnanci ve mzdové a platové sféře, jejichž týdenní pracovní doba tvořila min. 30 hodin a u zaměstnavatele pracovali min. jeden měsíc.

Také trh s knihami a periodickým tiskem v posledních letech formuje digitalizace a rozvoj internetu. Zatímco čtení zpráv a článků přes internet je v české populaci značně rozšířené a zvýšená obliba četby zpravodajských serverů může do budoucna znamenat určitou hrozbu pro budoucnost tisku. E-knihy, soudě dle současného postavení na trhu, nejsou zatím příliš velkým konkurentem tištěným knihám (SČKN, 2018). Jejich podíl na celkových prodejkách však každoročně stoupá a v roce 2017 dosáhl přibližně 1,7 % podílu na celkovém obratu českého knižního trhu. V souvislosti s knihami je pak internet využíván spíše k objednání fyzických knižních titulů prostřednictvím e-shopu. V porovnání s dalšími oblastmi audiovizuálního a mediálního sektoru je využití internetu pro nákup knih a tisku v české populaci poměrně rozšířené. Jak je patrné z Grafu 10, více než 13 % uživatelů nakupujících přes internet v roce 2018 zakoupilo knihy, časopisy či noviny prostřednictvím tohoto média.

Graf 10 Využití internetu k nákupu zboží kulturního charakteru v roce 2018

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

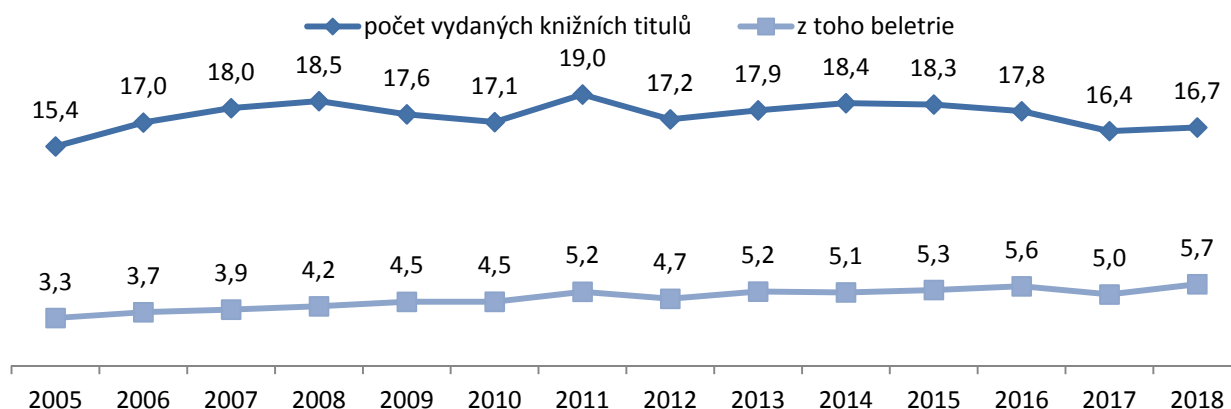

4.1. KNIHY (NEPERIODICKÉ PUBLIKACE)

V případě analýzy samostatných trhů neperiodických a periodických publikací je otázkou, jak pracovat s činností překladatelů a tlumočnicků, stejně jako s činností tiskových agentur. Tyto činnosti nelze přiřadit pouze do jedné či druhé oblasti a hledat poměr, kterým se např. překladatelé podílí na překladu knih a na překladu periodik, by bylo velmi obtížné. Činnosti překladatelů, tlumočnicků a tiskových agentur lze analyzovat pouze v rámci celkové oblasti knih a tisku a proto budou z analýzy jednotlivých trhů (trhu s neperiodickými a trhu s periodickými publikacemi) vypuštěny. Následující analýzy tak budou zahrnovat pouze činnosti vydavatelů a maloobchodu.

Údaje o struktuře vydaných publikací je možné analyzovat s velkou přesností. Počet vydaných knižních titulů je v rámci poměrně malého českého trhu vysoký a dlouhodobě se pohybuje mezi 15–19 tisíci vydanými tituly za rok, jak je patrné z Grafu 11. V posledních letech však vydaných titulů spíše ubývá a v roce 2018 bylo vydáno přibližně 16,7 tis. vydaných titulů. Rozšiřující údaje lze získat z dat ze statistických výkazů o vydavateli, které každoročně přímo od vydavatelů sbírá NIPOS.

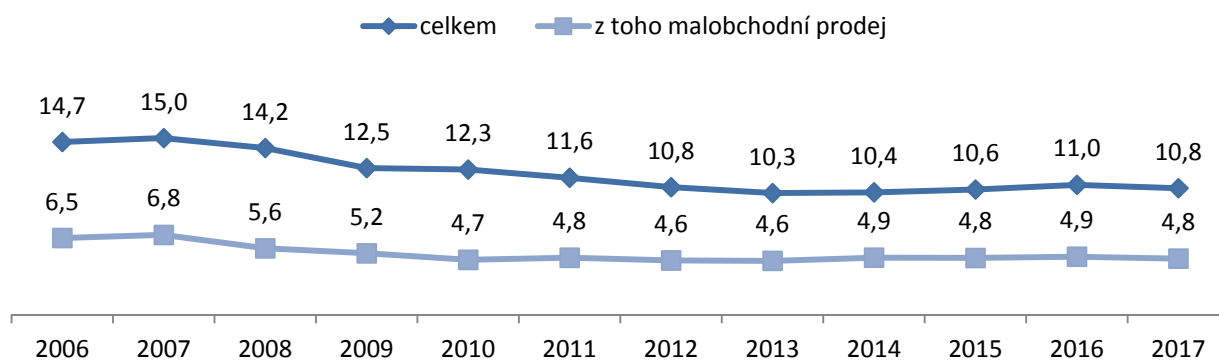
Graf 11 Počet vydaných tištěných knižních titulů v České republice (v tis. titulů)

Zdroj: NIPOS

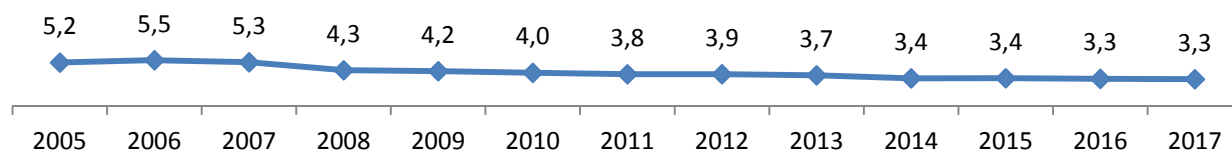
4.1.1. PŘÍJMY A ZAMĚSTNANOST

Jak ukazuje Graf 12, vývoj příjmů z maloobchodních a vydavatelských činností koresponduje s trendem platným pro celou oblast knih a tisku – poklesem tržeb mezi lety 2007 a 2013 a následným ustálením mezi lety 2014 a 2017. Podle výsledků Podnikové strukturální statistiky pak v roce 2017 zaznamenali vydavatelé a maloobchodníci s knihami tržby necelých 11 mld. Kč a na samotný maloobchod připadly příjmy ve výši necelých 5 mld. Kč. Nutno podotknout, že se jedná pouze o tržby podniků s převažující činností v oblasti vydavatelství a maloobchodu a že část knih může být distribuována a prodávána subjekty, které do těchto kategorií nespádají.

Graf 12 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti knih (v mld. Kč)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Přehled o vývoji zaměstnanosti v oblasti knižního vydavatelství a maloobchodu nabízí Graf 13. Znatelnější pokles počtu zaměstnanců v této oblasti proběhl mezi lety 2007 a 2008. Od roku 2009 počet zaměstnanců klesal spíše pozvolným tempem a mezi lety 2011 a 2012 došlo dokonce k mírnému nárůstu. V posledních letech počet zaměstnanců spíše stagnuje. V roce 2017 pracovalo v oblasti knih 3,3 tis zaměstnanců přepočtených na plný úvazek.

Graf 13 Počet zaměstnanců v odvětví knižního vydavatelství a maloobchodu (v tis. osob, přepočteno na plné prac. úvazky)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

4.1.2. POHLED SPOTŘEBITELE

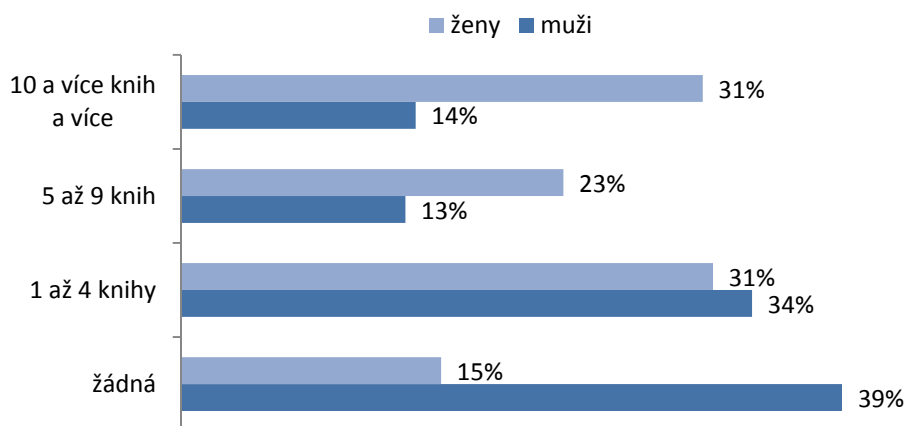
Šetření Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci (VŠIT), které je pro tuto analýzu použito jako výchozí k zachycení měnících se návyků spotřebitelů v souvislosti s rozvojem internetu, nezahrnuje četbu knih mezi zkoumané aktivity provozované na internetu. To může odpovídat samotné povaze četby elektronických knih, které bývají sice přes internet zakoupeny a staženy, jejich samotná četba však již probíhá offline pomocí čtecích zařízení či počítače. Pro návyky spojené se samotnou četbou knih lze využít data z šetření ČSÚ s názvem Vzdělávání dospělých v České republice sledující populaci 18–69 let. Toto šetření probíhá jednou za 5 let a nejnovější data jsou k dispozici z roku 2011 a 2016. Další informace o čtenářských návycích lze získat ze Zprávy o českém knižním trhu, kterou každoročně vydává Svaz českých knihkupců a nakladatelů (SČKN).

Z údajů šetření Vzdělávání dospělých v ČR vyplývá, že v Česku mírně vzrostl podíl čtenářů (osob, které za rok přečtou alespoň jednu knihu) z 68 % v roce 2011 na 73 % v roce 2016. Co se týče množství, které lidé stihnou v období jednoho roku přečíst, nejčastěji sáhli po jedné až čtyřech knihách a to ve zhruba třetině případů. Překvapivě vysoký podíl (22 %) tvořili aktivní čtenáři, kteří přečtou ročně deset a více knih. Pět až devět knih pak ročně přečetla necelá pětina populace. Výrazné rozdíly se vyskytly při srovnání

čtenářů a čtenářek. Zatímco 39 % mužů ve zkoumané populaci v roce 2016 nepřečetlo žádnou knihu, mezi ženami se našlo pouze 15 % těch, které knihy nečtou. Nejvíce mužů (34 %) pak přečetlo v roce 2016 jednu až čtyři knihy. Mezi ženami se našlo stejně vysoké procento (31 %) občasných čtenářek, které přečetly jednu až čtyři knihy a aktivních čtenářek, které přečetly deset knih a více.

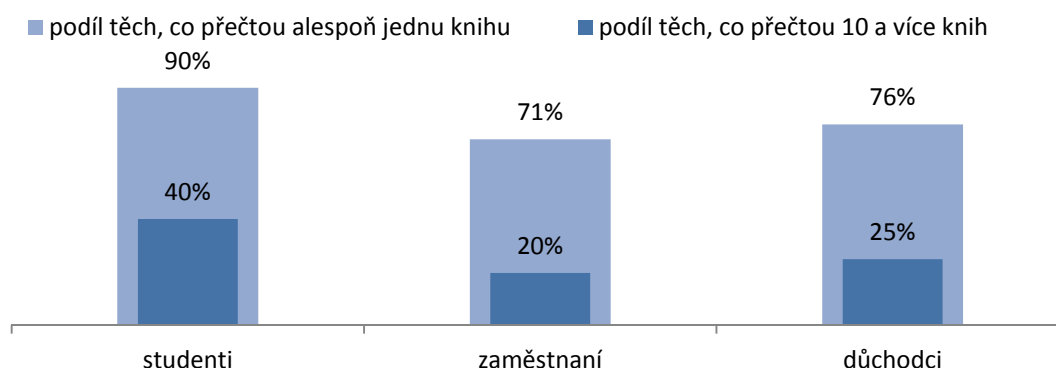
Graf 14 Počet přečtených knih v roce 2016 podle pohlaví (podíl těch, co přečtou daný počet knih v populaci 18-69 let)

Zdroj: Vzdělávání dospělých v České republice, ČSÚ

Pokud zohledníme ekonomické postavení v populaci, bylo v roce 2016 nejvíce čtenářů mezi studenty. Pouze 10 % studentů starších 18 let uvedlo, že v roce 2016 nepřečetli žádnou knihu. Podíl těch, kteří přečetli 10 knih a více, byl u studentů přibližně 40 % a takřka dvakrát převyšoval průměr v populaci. Je možné jen spekulovat, kolik z těchto knih bylo přečteno v rámci povinné studijní četby. U pracujících (včetně pomáhajících rodinných příslušníků, zkušební doby, stáží apod.) byl podíl čtenářů i těch, kteří přečetli 10 a více knih podobný jako v celé populaci. U důchodců pak počet čtenářů oproti zaměstnaným mírně vzrostl a každý čtvrtý důchodce do 69 let přečetl 10 knih a více. V důchodovém věku tak zřejmě lidé opět nachází cestu k četbě, což může být dáno zejména vyšším množstvím volného času. Všeobecně tedy platí, že nejvyšší podíl čtenářů můžeme nalézt u mladších lidí ve studentském věku stejně jako u starších lidí v důchodovém věku.

Graf 15 Podíl čtenářů v roce 2016 podle ekonomického postavení a počtu přečtených knih (v populaci 18–69 let)

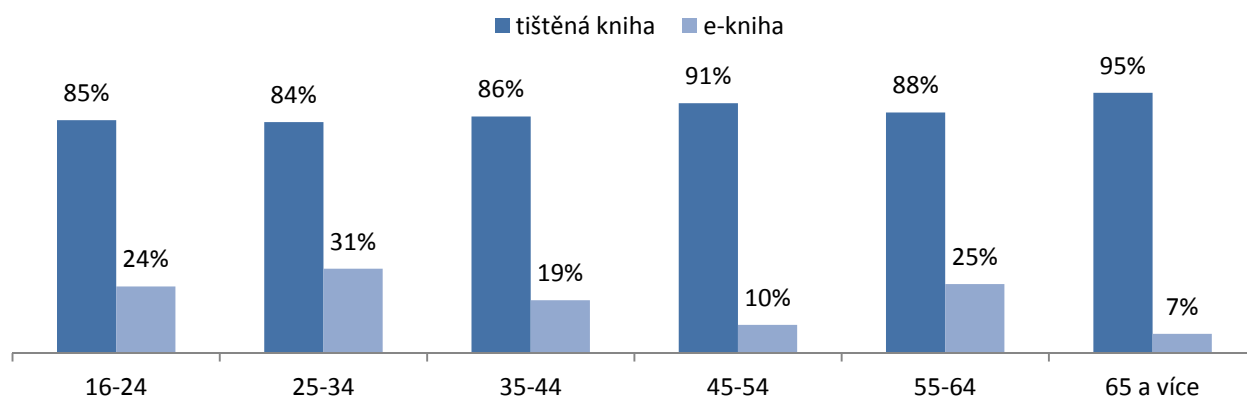

Zdroj: Vzdělávání dospělých v České republice, ČSÚ

V souvislosti s nákupem a četbou knih je internet mezi českými spotřebiteli více využíván pro nákup tištěných knih přes internet než pro nákup elektronických knih. Zatímco tržby z internetového prodeje knih se podle odhadu SČKN podílely v minulých letech přibližně jednou čtvrtinou na celkových tržbách knižního maloobchodu, podíl tržeb z prodeje e-knih tvořil v roce 2017 odhadem 1,7 % z celkového obrátu knižního trhu. Pro srovnání, v Evropě je prodej e-knih nejrozšířenější ve Velké Británii, kde tvořil 25% podíl na trhu a dále pak v Německu, kde byl podíl tržeb z prodeje e-knih na trhu desetiprocentní (odhad z roku 2014). V posledních letech zaznamenávají nárůst popularity také audioknihy, jejichž celkový prodej vzrostl v roce 2017 přibližně o 14 % a jejich podíl na celkovém obrátu knižního trhu je srovnatelný s podílem e-knih. Převládající formou distribuce audioknih jsou fyzické nosiče (62 % z celkového prodeje).

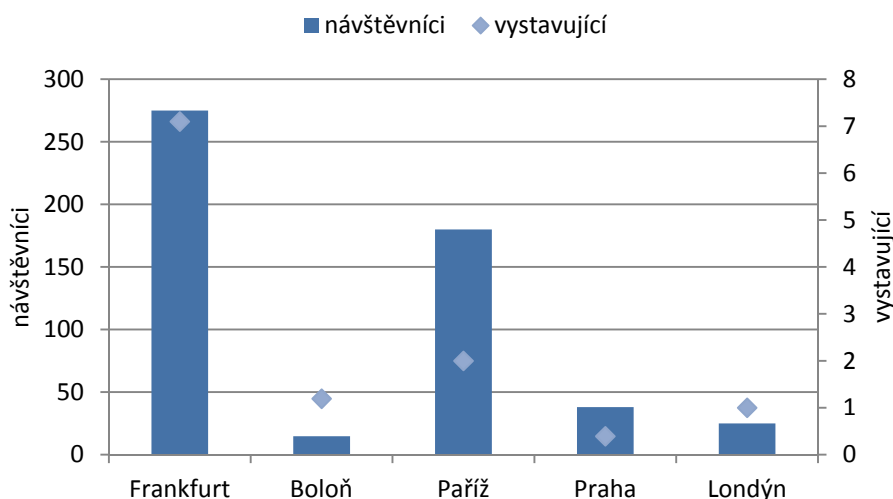
Z šetření VŠIT pak lze získat rozšiřující údaje o jednotlivcích, kteří nakupují knihy přes internet. V roce 2017 bylo v české populaci přibližně 7 % osob, které zakoupily v posledním roce alespoň jednu knihu přes internet. Z nich pak 86,9 % zvolilo tištěnou knihu a 21,5 % si pořídilo knihu elektronickou. Tím se návyky čtenářů značně liší od návyků konzumentů audiovizuálního obsahu, kde je poměr opačný – dominují ti, kteří si stahují filmy či hudbu online nad těmi, kteří si přes internet nakupují fyzické nosiče (CD, DVD a další). Jak je patrné z Grafu 16, podíl osob, které si kupují elektronické knihy, je nejvyšší ve věkové kategorii 25–34 let. Nákup tištěných knih přes internet je naopak nejvíce rozšířen u starších jedinců.

Graf 16 Podíl tištěných knih a e-knih, zakoupených v roce 2017 přes internet podle věkových kategorií nakupujících

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

Místem, které spojuje knižní prodejce, nakupující a různé profesionály v oboru, jsou každoročně pořádané mezinárodní veletrhy. Tyto veletrhy se konají ve většině evropských metropolí a mezi nejprestižnější patří podle reportu Mezinárodní asociace nakladatelů (International publishers association) veletrhy ve Frankfurtu, Boloni a Londýně. Pražský veletrh Svět knihy, který se koná každoročně na jaře, může těmto předním veletrhům konkurovat co se týče návštěvnosti, nikoliv však v počtu vystavovatelů. Jak ukazuje Graf 17, zatímco počet vystavovatelů na největších evropských veletrzích přesahoval tisícovou hranici, v Praze se pohyboval okolo 400 vystavovatelů. Návštěvnost veletrhu Svět knihy dosáhla podle oficiálních statistik na webu svetknihy.cz v roce 2017 přibližně 44 tis návštěvníků.

Graf 17 Návštěvnost a počet vystavujících na knižních veletrzích v roce 2016 (odhad v tis.)

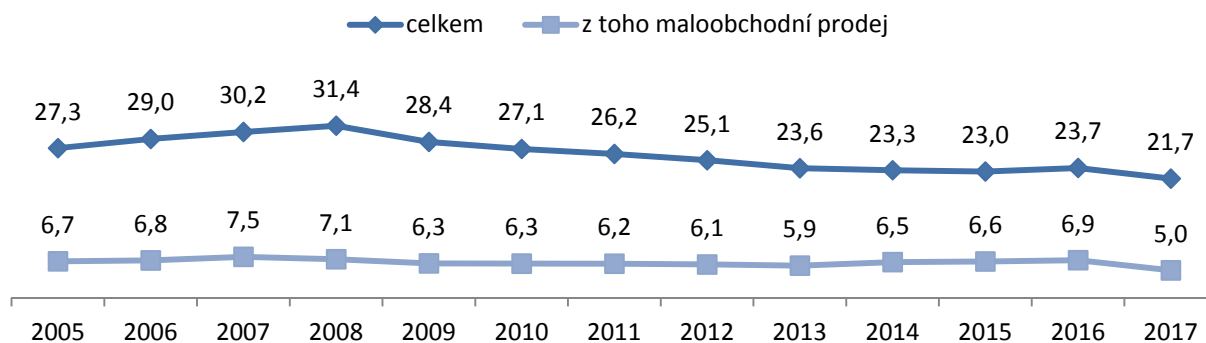
Zdroj: World Book Fair Report 2016, IPA

4.2. TISK (PERIODICKÉ PUBLIKACE)

Také oblast periodického tisku bude v rámci ekonomické analýzy omezena pouze na zkoumání vydavatelů a maloobchodního prodeje. Údaje o zaměstnanosti a příjmech v oblasti tisku vychází z Podnikové strukturální statistiky. Pro analýzu měnícího se spotřebitelského chování pak existuje poměrně rozsáhlá statistika - návyky spotřebitelů v oblasti periodického tisku zachycuje jak šetření VŠIT, tak analýzy iniciované Uníí vydavatelů.

4.2.1. PŘÍJMY A ZAMĚSTNANOST

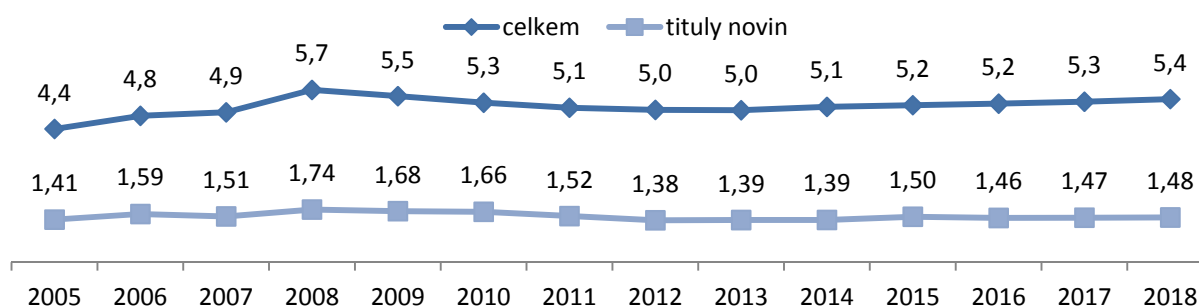
Celkové příjmy vydavatelů a maloobchodu v oblasti tisku a také samostatný vývoj příjmů z maloobchodního prodeje zachycuje Graf 18. Zatímco příjmy vydavatelů novin a časopisů mezi lety 2008 a 2015 klesaly, maloobchod s periodiky v tomto období stagnoval. V roce 2016 pak celková oblast periodického tisku zaznamenala meziroční nárůst příjmů a to o 0,7 mld. Kč oproti roku 2015. Náznak oživení z roku 2016 však nepotvrdila data z roku 2017, kdy došlo k výraznému poklesu příjmů o 2 mld. Kč.

Graf 18 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti (periodického) tisku (v mld. Kč)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Objem trhu z hlediska počtu vydaných tištěných periodik lze stejně jako u knižního trhu analyzovat vyčerpávajícím způsobem vzhledem k povinnosti vydavatelů zasílat tzv. povinné výtisky Národní knihovně České republiky a dalším institucím. Zákon č. 46/2000 Sb., který určuje povinnost vydavatelů zasílat povinné výtisky, se však nevztahuje na elektronické publikace. Jak můžeme vyčíst z Grafu 19, počet vydaných tištěných periodik se v posledních letech pohyboval okolo 5 tis. pravidelně vydávaných titulů. Od roku 2013 počet vydaných periodických titulů mírně stoupá až na 5,4 tis v roce 2018. Tím se trh s periodickými tituly liší od knižního trhu, kde počet vydaných titulů v posledních letech výrazně klesl. O mírný nárůst se starají zejména tituly časopisů, zatímco počet vydaných novinových titulů se meziročně příliš nemění a pohybuje se okolo 1,5 tis.

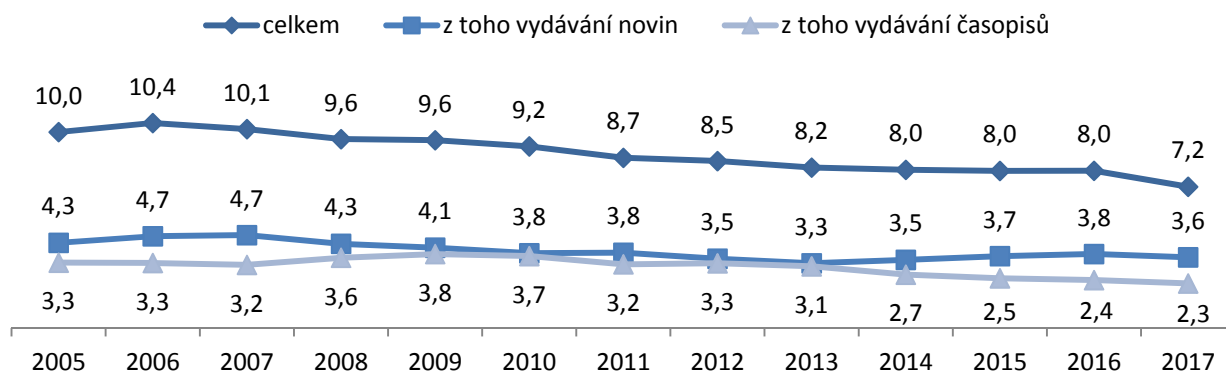
Graf 19 Počet vydaných tištěných periodik v České republice (v tis. titulů)

Zdroj: NIPOS

Z hlediska vývoje počtu zaměstnanců jsou patrné odlišné trendy pro oblast vydávání novin a pro oblast vydávání časopisů. Jak ukazuje Graf 20, počet zaměstnanců v oblasti vydávání novin se od roku 2007 kontinuálně propadal až do roku 2013 a v následujících 4 letech pak zaznamenal mírný nárůst z 3,3 tis. na 3,6 tis. zaměstnanců. Počet zaměstnanců v oblasti vydávání časopisů se mezi lety 2007 a 2013 pohyboval v hodnotách přepočtených na plné pracovní úvazky mezi 3 a 4 tis. zaměstnanců a během let 2013 a 2017 pak klesl na 2,3 tis. zaměstnanců. Vývoj zaměstnanosti v oblasti tisku v podstatě kopíruje vývoj příjmů subjektů v této oblasti, kdy příjmy v posledních letech spíše stagnovaly a v posledním sledovaném roce zaznamenaly výraznější pokles. Celková zaměstnanost maloobchodu a vydavatelů v oblasti tisku dosahovala v roce 2017 výše 7,2 tis. zaměstnanců na plný pracovní úvazek.

Graf 20 Počet zaměstnanců v oblasti tisku (v tis. osob, přepočteno na plné prac. úvazky)

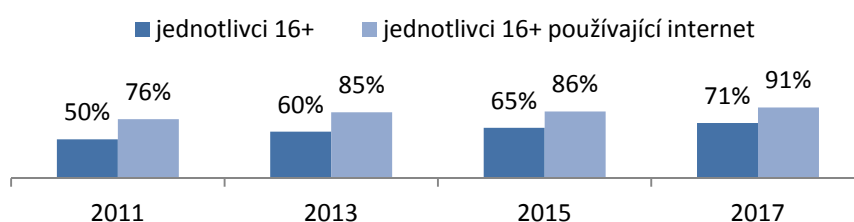
Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

4.2.2. POHLED SPOTŘEBITELE

Změny spotřebitelských návyků spojených s četbou periodik zachycuje šetření VŠIT. Počet jednotlivců, kteří využívají internet ke čtení zpráv, novin a časopisů se za posledních 7 let výrazně zvýšil. V porovnání s rokem 2011 se v roce 2017 zvýšil počet čtenářů online zpráv o více než 20 procentních bodů a představoval v roce 2017 přes 70 % populace. Při zúžení záběru pouze na jedince používající internet se zvýší zastoupení čtenářů on-line periodik v roce 2017 na 91 % internetové populace. Čtení on-line periodik je tak v porovnání s ostatními zkoumanými oblastmi audiovizuálního a mediálního sektoru jednoznačně nejrozšířenější kulturní činností prováděnou on-line (např. hraní videoher přes internet se v roce 2017 věnovalo přibližně 20 % české populace). K těmto statistikám je nutné zmínit, že použitý pojem on-line periodika neodpovídá vymezení tištěných periodik dle Tiskového zákona⁵ a zahrnuje jakékoliv on-line časopisy, noviny a zpravodajské servery bez ohledu na to, zda mají přidělený kód ISSN.

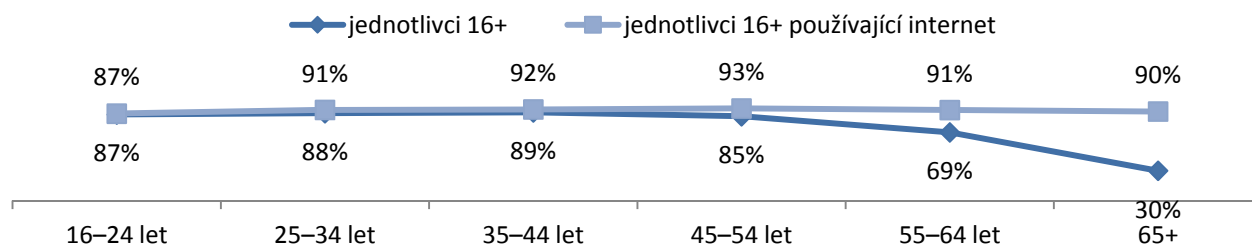
Graf 21 Využití internetu ke čtení zpráv, novin a časopisů

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

Zatímco uživatelé internetu čtou on-line periodika ve velké míře napříč všemi věkovými kategoriemi (dokonce i v kategorii uživatelů internetu starších 65 let čte on-line zprávy přibližně 90 % on-line populace), u celkové populace procento čtenářů on-line periodik s přibývajícím věkem výrazně klesá. To však souvisí s tím, že procento uživatelů internetu všeobecně negativně koreluje s věkem jednotlivců. Výše zmíněný trend je patrný z Grafu 22, který ukazuje, že zájem o četbu on-line periodik je vysoký (okolo 90 %) ve všech věkových kategoriích uživatelů internetu. Tím se tato aktivita liší od jiných sledovaných kulturních činností prováděných přes internet (např. hraní videoher), u kterých obliba mezi uživateli internetu s jejich přibývajícím věkem klesá.

Graf 22 Využití internetu k četbě on-line zpráv, novin a časopisů v roce 2017

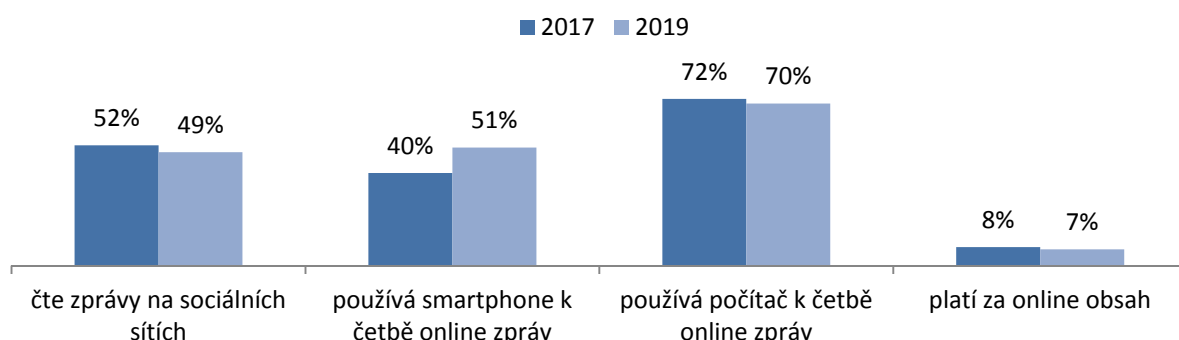

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

⁵ Podle vymezení v rámci zákona č. 46/2000 Sb. se periodickým tiskem rozumí *noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce.*

Podle mezinárodní studie *Digital News Report*, kterou vypracoval Reuters Institute, existuje v ČR všeobecně nízká ochota alespoň nějakou formou za online zpravodajství platit a v rámci mezinárodního srovnání je takřka nejnižší v Evropě. V roce 2019 platilo za online zprávy přibližně 7 % uživatelů internetu. Z dalších důležitých trendů spojených s online četbou zpráv je vhodné zmínit rostoucí popularitu chytrých telefonů a klesající míru využití počítačů pro četbu zpráv. Zatímco v roce 2017 používalo smartphone k četbě online zpráv 40 % české populace, v roce 2019 to již byla více než polovina. V ČR však zůstává stále dominantním zařízením pro četbu zpráv počítač – v roce 2019 jej pro četbu zpráv využilo 70 % populace s připojením k internetu (Fletcher, 2019). Další návyky českých spotřebitelů v souvislosti s online četbou zpráv zachycuje Graf 23.

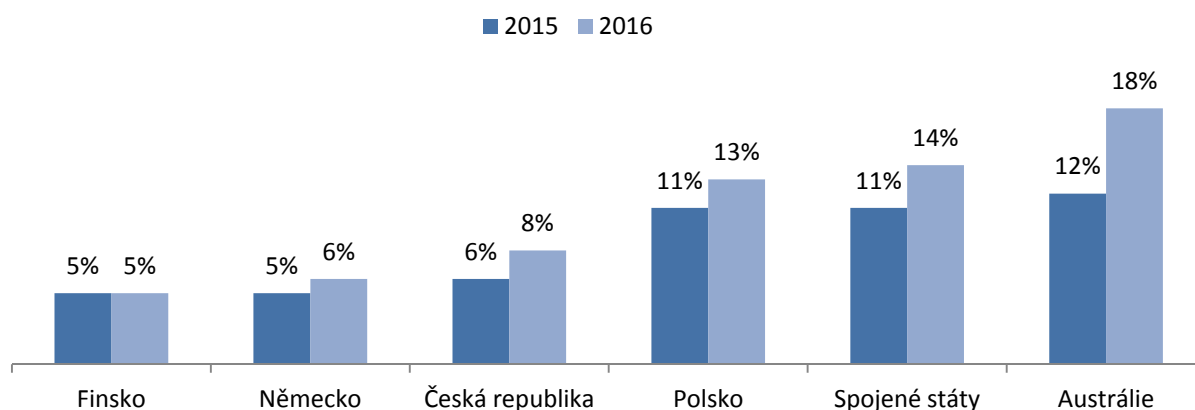
Graf 23 Vybrané návyky české internetové populace v souvislosti s online čtením zpráv

Zdroj: Digital News Report, Reuters Institute

S rostoucí oblibou internetového zpravodajství roste také obliba sledování zpravodajství na sociálních sítích. V roli editora zde vystupují uživatelé sítě, kteří sdílí své příspěvky s ostatními uživateli (většinou s okruhem svých přátel či sledujících uživatelů). Populární osobnosti mají pak velmi široký dosah svých příspěvků (v řádech několika tisíců uživatelů). Podle již zmíněné mezinárodní studie *Digital News Report*, která se zaměřovala na internetovou populaci převážně v evropských zemích, se zejména pro mladší ročníky stávají sociální sítě velmi důležitým zdrojem šíření zpráv. Věková skupina 18–24 let dokonce preferovala sociální sítě jako zpravodajský zdroj před televizí i ostatními médii. Jako hlavní zpravodajský kanál v České republice určilo sociální sítě 8 % populace s přístupem k internetu (Fletcher, 2016).

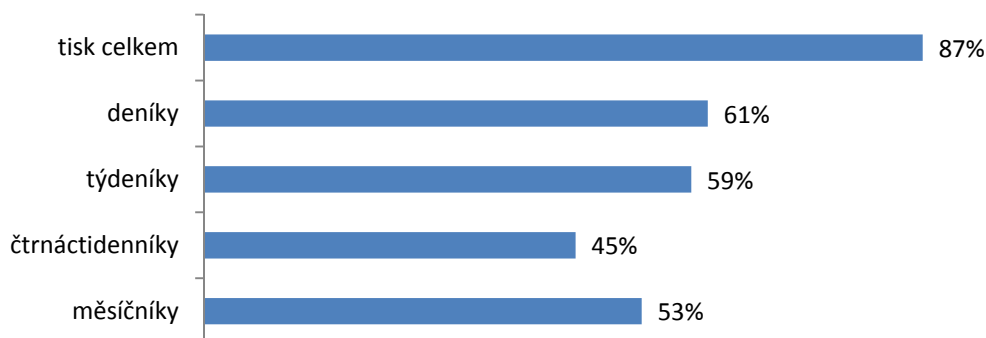
Graf 24 Využití sociálních sítí jako hlavního zdroje zpráv v internetové populaci ve vybraných zemích

Zdroj: Digital News Report, Reuters Institute

I přesto, že čtenost⁶ tištěných periodik v České republice dlouhodobě mírně klesá (mezi lety 2008 a 2018 pouze o cca 3 % celkové čtenosti), udržuje si stále poměrně velký zásah populace (okolo 7,7 mil. osob ve sledované populaci). Podle dat pravidelného výzkumu MEDIA projektu zkoumajícího populaci ve věku 12–79 let četlo ve třetím a čtvrtém čtvrtletí roku 2018 tištěná periodika 87 % populace. Nejčtenějšími typy tisku dle periody byly deníky a týdeníky, které četlo 61 %, respektive 59 % populace. Měsíčníky pak četlo 53 % a čtrnáctidenníky 45 % populace. Přehledné porovnání čtenosti tisku podle periody vydání nabízí Graf 25.

Graf 25 Podíl osob, které ve 3. a 4. čtvrtletí 2017 četly vybrané typy periodik

Zdroj: MEDIA PROJEKT, STEM MARK a MEDIAN

⁶ V posledních čtrnácti dnech či podle periodicity titulu.